

Naalakkersuisut Siulittaasuata ukiortaami 1. januar 2002-mi oqalugiaataa.

Asasakka nunaqqatikka.

Innuttaasut tamaasa ukiumut qaangiuttumut qutsaviginiarpakka. Tamassi ataasiakkaarlusi qutsaviginiarpassi ilaquuttassinnut, sulif-fissinnut nunatsinnullu sullissilluarsimannersi pillugu. Nunatsinni innuttaasut tamaasa ukiumik nutaamik iluanaarfiusumik pilluar-fiullunilu eqqissinartumik kissaappakka.

Naalakkersuisut sinnerlugit inuulluaqqussuteqarfigivakka ataqqinar-torsuaq Dronningi kunnigikkormiullu tamaasa, Folketingi danskillu naalakkersuisortaavi kiisalu Savalimmiuni Lagtingi Landsstyrilu.

Aammattaaq uummammit pisumik inuulluaqqussuteqarfigissavakka kalaaleqatigut Danmarkimiittut nunanilu allaniittut, minnerun-ngitsumik meeqqat inuusuttullu.

Tamatta ukioq qaangiuttoq kingumut qiviarlugu eqqarsaaterqarfi-gisimavarput, eqqarsaatitsinnilu asasavut qaninnerpaasimapput. Aamma soorunami oqaluuserisimavarput ukioq

tulliuttoq sunik nassataqarumaarnersoq.

Innuttaasugut ilatta ukiortaaq nalliussisimavaat ilaquuttatik ilagalugit,
ilaguttaa q ukiortaarsiorput ikinngutigilluakkatik najortigalugit.

Pui-gunnilarpulli ilagut amerlaqisut ukiortaarsiorsimammata
kiserlior-lutik ilaquuttaminnit najorsinnaanngisaminnit ungaseqalutik,
nunami maani nunarsuullu sinnerani. Ukiummi nalliuttorsui ilaquitariit
ullori-sarpaat, taamaattumik qamuuna eqqarsaatigalugillu najorpakka
ilaqut-tatik najornagit juullisiortariaqarsimasut
ukiortaarsiorariaqarsima-sullu.

Inuunitsinni nakuussutaavoq inoqatitsinnik ataasiakkaanik
isumas-suineq asanninnerlu. Nakuussummi taamani
peroriartorsimavugut, qamuunalu neriuutigeqaara ilaquuttatsinnik
inoqatitsinnillu isumassui-sarnerput suli nunatsinni
pitsanngoriartussasoq.

Meerartatta inuusuttattalu naleqassusiat inuunermillu upperinninnerat
annertusarlugulu nukittorsarniarlugu ilungersorlusi suleqataasimasusi
tamassi qutsavigaassi. Pingaaruteqarluinnartoq tassaavoq meerartatta
inuusuttattalu inuiaqatigiinni kalaallini kimeqarluartumik
suleqataasin-naanissaat. Imminnut tamatsinnullumi nuannaarutissamik.

Inuiaqatigiit pitsaanagerusut nukittunerusullu pilersikkumallugit

ilunger-sornitsinni tamanna suliassat pingaarnersaraat. Tassalu
meerartavut inuusuttavullu tunissallugit inuunermik naleqarluartumik.
Tamannali kommuninut Namminersornerullutillu Oqartussanut
isumagisassan-ngortiinnarsinnaanngilarput. Uagut
inersimalersimasugut inooriaa-serput oqallisigisariaqarparput,
oqallisigisariaqarparpullu qitornatsin-nik perorsaariaaserput eqqortu-
mik pitsaasumillu ingerlanneripput.

Neriutigaara inuusuttut ukiumi qaangiuttumi naalackersuinikkut
oqalliseqataasimasut naalackersuinikkut sulinermut iserlutik
suleqa-taalissasut isummatik siunissamullu takorluukkatik atorlugit
innut-taasut naqisimaneqanngitsumik naalackersueqataanerat
nukittorsaa-qataaffigissallugu. Innuttaasut naqisimaneqanngitsumik
naalacker-sueqataaneranni inuusuttut piumassuseqarlutik,
eqeersimaarlutik iserlutillu peqataanissaat pisariaqartipparput, aamma
inuiaqatigiinni pisariaqartunik aalajangiisoqassatillugu.

Inuusuttut pisinnaatitaaffigaat ataatsimoorluni isummanik
saqqum-miussisarnissaq. Inuusuttut nukittoqutigaat pissutsit
ingerlanerat ilua-rinngikkaangamikku pissutsit
naammaginanginnerannik ersersitsi-sarneq.

Kisiannili nunatsinni inuiaqatigiit qanoq ineriartortinneqarnissaat
pil-lugu oqallinnermi allatiguttaaq peqataasinnaavusi. Siunissamut

tikku-artumik isummersuutisi naalakkersuinikkut sulinermi ilaanissaat pi-ngaaruteqarpoq, minnerunngitsumik pissutigalugu ukiuni makkunani isummerfigisussaagatsigu nunarput imminut napatissinnaasoq pillugu anguniagassagut suussanersut.

Inuusuttut ilissi inuusuttuunerup qunusuissusia pigaarsi. Ilissiuna nunarput nukissamik sakaannarlugu uppititassaangitsumik tunio-rartussaagissi. Naallu danskeq eqqarsarnertoq Søren Kirkegaard oqarsimagaluartoq “inuuneq siumut isigisumik ingerlatassaavoq, kingumulli qiviarnikkut paasineqarumaarluni”, ilissi ilungersornersi piunassuseqqortussusersilu maannarpiaq pisariaqartippavut.

Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitat ukioq manna nunatta imminut aqulernissaa pillugu qanoq ingerlariaqqinnissatsinnut tun-ngatillugu isumaliutissiisumminnik saqqummiussisussaapput. Nam-minersorneq pillugu Isumalioqatigiissitat suliaata inernerata takunis-saa qilanaaraara oqallisigineqarneranilu peqataanissara qilanaaralugu.

Ataaserli savaqqussinnaangisarput unaavoq: Namminersorneq angus-sagutsigu suli annerusumik sulisariaqarpugut.

Nalunartoqanngilaq su-tigut tamatigut ilinniarluarsimanissaq aqqutissaammat. Angusaqaru-magutta ilungersorluta pikkorisartuartaqarpugut. Pikkorinneruler-niaraanni kiakkiuttarlugu

ilungersorluni suleqqaartariaqarpoq, ilunger-sungaarnerulli
kingornatigut angusat takusinnaalerlugit toqqissiallan-nartaqaaq.

Sulisitsisut suliffinniluunniit pisortaasut tamarmik eqqummaarillutik
isummaqarfigisariaqarpaat isumalluutitta pingaarnersaat tassalu
sule-qatigisavut qanoq iliorluni nukittunerusumik suleqataanissaat.
Avataa-neersunik sulisoqarneq qanoq ililluta pitsaanerpaamik
annikilliarortis-sinnaavarput qanorlu ililluta suleqativut tikisitat
pitsaasut atorluarnerusinnaassavagut.

Suliaq pitsaasoq suliffillu pitsaasoq suliffimmik aallartitsinerupput
aningaasanut inatsimmut sulisitsisunulluunniit
akisoorsuusariaqan-ngitsut. Tamatumani pisariaqarpoq pisortani
namminersortunilu akisussaasut tamarmik piffissaqarfigissagaat
sulisuusut suliffiat pitsaasoq toqqissisimanartorlu pilersissallugu.
Nutaanik periuseqar-nissaq pisariaqarpoq, eqqarsarluarnissatsinnullu
naammattumik piffissaqartariaqarpugut.

Tamanna tunngavigalugu Atuarfitsialammut saanniarpunga. Oqaatigi-
lara kikkut tamaasa atuarfitsinni ilinniartitsisartut, ilaatigut
imaannaan-ngitsunik atugaqarlutik, eqqarsaatinniitikkakkit.

Upernaap ingerlanerani meeqqat atuarfiata nutarterneqarnissaa inaar-
taasumik isummerfigisussaavarput. Tamatumani pingaarutilimmik

alloriaqqittussaavugut, uteqqilluguli oqartariaqarpunga: Meeqqat
atuarfiat pitsaanerusoq pisortat kisimik pilersissinnaangilaat.

Misilit-takkat tamarmik takutereersimavaat angajoqqaat meeqqamik
atuarnerannut ikorfartuinerat tamanit pingaarnepaajusoq.

Atuarfik nutaaq aqputigalugu kinguaariit aggersut pitsaasumik
siuner-taqartumik tunngavississinnaavagut. Tamanna siunissamut
ataavar-tumik aningaasaliineruvoq akisugaluarluni kisianni
pisariaqavissoq.

Meerartatta inuusuttattalu pitsaasunik tamatigoortunillu
ilinniarfis-saqarnissaannut tunngatillugu Nuummi
Universitetinngortussaag alloriarnerussaaq pingaartooq. Pilersaarutit
piviusunngortilluassa-gutsigit ilinniartitaanerni ingerlaqqiffiusuni
nukissat pitsaasut tamaasa katersorsinnaalissavagut.

Pilersissavarpummi ilinniarnertuutut ilin-niarfik pissanganartooq
orniginartorlu inuusuttut pikkorissorpasuit ornigisassaat, taannalu
atorlugu pitsaasumik ilinniartissinnaavagut.

Oqareernittuut inuusuttut nukingat piunassuseqarnerallu
amerlaqi-sugut nuannaarutigeqaarput. Arnat assammik arstartut
nuannare-qisavut ingerlaqqissimaqaattaag. Nunarsuaq tamakkerlugu
unammer-suarnermi siullermeerlutik peqataasimapput. Ujamertaarlutik
angerlan-ngikkaluarlutik takutilluarpaat nunarsuatsinni

naalagaaffissuit angu-mallugit peqataalluarsinnaasugut. Niviarsissat taakku timersornermillu ingerlatallit amerlasuut qutsavigaakka inuusuttavut taamak kusanarti-gisumik angusaqartimmatigit. Aamma qutsavigissavakka nammineq piumassutsiminnik meerartatsinnik inuusuttatsinnillu nunarput tamak-kerlugu qasusuillutik sullissiuartut. Pinngitsoorumanngilanga oqaatigissallugu nuannaarutigigakku issit-tormiut ukiuunerani unammiuaarnissarsuannut Arctic Winter Gamesi-mut Nuummi marsimi pisussamut suliniuteqarluarsimanerit. Ingerlan-neqarnissaa qilanaaraara, tassami Nuuk Eqaluillu sapaatip akunnera ataaseq aalaniataassaqimmata tikeraartorpassuaqarlutillu.

Tassami nuannaarutissaavoq takullugu nunarput assigiinngitsorpas-suartigut nunarsuarmioqatitsinnut kusanartumik kiinnertartoq. Timer-sornikkut, kulturikkut naalakkersuinikkullu. Naalakkersuisuni naama-gisimaaqaarput nunarput maannakkut EU-mi suleqataalluarmat, tassa-mi nunat EU-mi ilaasortaasut tamarmik kinaanerput ilisimallualermas-suk. Nunarsuup avannaarsua EU-mi oqaluuserisanut ilaalersimavoq - tassani pivara “Issittumut Igalaaq” - neriulluarfigaaralu EU-mik sule-qateqarluarnerulerneq nunatta iluaqutigissagaa.

2002-p affaa kingulleq Danmarkki EU-mi siulittaasusussaavoq, tama-tumalu periarfississimavaatigut neqeroorutigissallugu EU-mi ministerit augustusimi Ilulissani ataatsimiinnissaannut

qaaqqusisuunis-satsinnut. Tassanilu periarfissaqarpugut nunarput nunarsuup ilagisaa nunanit EU-mi ilaasortarpassuarnit aggersunut kusanarnerpaamik takutissallugu.

Uatsinnut maani nunaqartunut pinngortitap pisuussutaanik uumas-susilinnik isumalluuteqartuarsimasunut ullumikkut arlalinnik aporfissaqartarpoq. Aporfissat tamakkua patsisaallutik ajornakusuu-lersarpoq nutaaliaasumik aningaasarsiornikkut inuillu atugarisaasigut ineriartortitsiniarneq, inuiaqatigiit pitsaasut pisuussutinillu piujuar-titsinissamik tunngaveqarlutik atuilluartut tunngavigalugit. Taamaa-tumik pingaaruteqarpoq nunarsuarmioqatigiit sulineranni peqataanis-sarput, tamakkunanimi aalajangiisoqartarmat inuunitsinnut periarfis-satsinnullu sunniuteqartunik.

Avatangiisinut tunngasut nunarsuarmi tamarmi eqqumaffigineqaqaat. Pingaaruteqarpoq nunarsuarmioqatigiit nunallu ataasiakkaat tamanna isummerfigissagaat. Nunatsinni eqqumaffigineruarput nunatsinni pisuussutit uumassusillit isumatuumik akissussaassuseqartumillu isummerfigisarnissaat qanoq, pingaartigisoq. Pisuussutit uumassusillit killeqanngitsumik toqoraannarsinnaanngilagut.

Eqqaamasariarpar-pummi timmissat, aalisakkat uumasullu allat qanoq amerlatigisut pisarineqarsinnaanerit killeqarmat. Taamatuttaaq eqqaamasariaqar-parput pisuussutit uumassusillit pillugit naalakkersuinikkut ingerlatsi-nissaq aalajangersuleraangatsigu,

kinguaarit tullissagut aamma tamak-kuninnga pisassaqartariaqarmata.

Siorna septembarip ulluisa aqqarnganni pisoqarpoq siunissami inuu-nitsinni ukiorpassuarni sunniisimajuartussamik. Pinerliiniat saassus-sinerata takutippaatigut aqagussaq sunik nalaataqarfigissanerlugu tamatta nalusaripput.

Pinerliiniat saassussinerata Pituffimmi radareqarfeqarneq qitiusutul-lusooq inissippaa. Naalakkersuisut Pituffimmi radareqarfiup atorne-qarnera pillugu isumagiuarsimavaat aalajangiusimallugulu, saku-satigut annertusaanermut imminullu sakkoqarneqqisaannermi qaanger-niunnermut patsisaassanngitsoq. Maanna USA-p rakettit isorartuumut igeriunneqartartut siammatsaaliorneqarnissaannik isumaqatigiissut atorunnaarsippaa, neriunarporli toqqisisimanissaq sakkussakillisaanissarlu pillugit Rusland USA-lu nutaamik isumaqatigiissuteqarsin-naassasut. Pissutsit taamaalernerat Naalakkersuisut malinnaaffi-gilluinnarpaat paasissutissallu takkussortut isummerfigisassallugit.

Oqaatigeriikkattut nunarsuaq avatitsinniittoq qanilliartuinnarparput. Tamatumuunalu pisussaaffilerneqarpugut nunarsuarmioqatitsinnut attaveqarnigut paarilluassagivut nakkutigalugillu. Ataqaatigiinnerput sullisseqaatigiinnerpullu pisariaqarteqaarput. Inuiaqatigiit suliffissua-qarnermik nutaaliaasumik tunngavillit qangali nunatsinni atuleriik-kagut ineriartorteqqissallugit suleqataajuartariaqarpugut.

Aalisakkanik nioqqutissiavut nunat allat nioqqutissiaannut unam-millertuupput, pisisartullu nioqqutissiatsinnik pitsaaneruleriartuinnar-tunik pisiuassusiat nunarsuaq tamakkerlugu malinnaaffigiuartaria-qarparput. Namminersornerullutik Oqartussat imminnut pisussaaffiler-simapput aningaasaqarnikkut, aaqqissugaanikkut unammillernikkullu suliniutit malinnaaffigissallugit pisortat ingerlatseqatigiiffiutaasa soorlu Royal Greenlandip aamma Nuka A/S-ip isumalluarfigineqarnerat naammassiumallugu.

Tamatumanili pisariaqarpoq kommunit ataasiakkaat, kattuffiit minne-runngitsumillu aalisartut aaqqissuulluakkamik suleqatigiinnissaat. Qularinngilaralu Royal Greenlandip nutaap aqutsisuisa nutaat, sulia-mut attuumassuteqartut tamaasa pitsaasumik angusaqarluarfiusumillu suleqatigisinnaassagaat. Tassami una qularnartoqanngilaq: Tamatta ataasiakkaarluta inuiaqatigiit uagutsinnut neriuutaat piviusunngortin-niagassaraarput, aalisakkat pisassat tamakkiisumik atorneqarnissaat pineqarpat, aammalu qulakkiissallugu nunarsuarmioqatitta pisisartut piumasaat malillugit aalisakkat pitsaanerpaamik nioqqutissiarinissaat.

Erngup sermillu avammut nioqqutigineqarsinnaaneritut siullermeeru-taasumik akuersissuteqaqqammerpugut, tamatumalu neriuuteqalersip-paatigut nammineq pisuussutivut tunngavigalugit inuussutissarsium-mik nutaamik avammut niuerneramik

tunnjavilimmik ineriartortoqar-sinnaaneranik. Aamma tamatumani pisussaaffigissavarput nioqqutinik pitsaanerpaanik mingunnerpaanillu nioqqutissiornissarput.

Kikkut tamarmik iluareqqissaagaannik naammassisaqarsinnaanngik-kaluarput. Tamattali ataasiakkaarluta akisussaaffigaavut inuunerput, suliavut, ilinniarnivut suliassallu innuttaasuni uatsitut ittuni suliakki-utigineqarsimasut. Arlaannarpulluunniit nunarsuarmi maani kisimiit-tutut misigisimassanngilaq. Ataataqarputit anaanaqarlutilluunniit, qatannguteqarputit ilaqutaqarlutilluunniit ikiuerusuttunik, ullullu tamaasa ilinnik eqqaamannittunik. Ikinnguteqarputit ilisarisimasa-qarlutillu, inuiaqatigiillu aaqqissugaanermikkut piareersimajuarput kikkut isumagineqarnissamik pisariaqartitsisut ikiussallugit pisin-naasut peqatigalugit. Sapinngikkallartillutit imminut ikiussaait allallu kiffartuullugit.

Tamatta eqqaamajuartariaqarparput inuiaqatigiit aamma angerlarsi-maffigigatsigit. Tamatta sumiiffissaqartitaasariaqarpugut. Kinaluunniit immikkoortinneqassanngilaq sumit naggueqarnini, upperisani, oqaatsini allanilluunniit kingoqqisuusuni patsisigalugitinuiaqati-giiusugut. Inuiaqatigiit inatsiseqarpugut maleruagassaqarlutalu malitassatsinnik, inuiaqatigiit angerlarsimaffivut tassaassammata tamatsinnut angerlarsimaffik

pitsaasoq toqqissisimanartorlu.

Pissutsit qanoq innerat pillugu assigiinngitsunik
isummersortaraluar-luta inuiaqatigiit tununngisaannartariaqarpagut.
Inuppassuaqarpormi inuiaqatigiinni pitsaasumik sullisserusuttunik
angusaqarusuttunillu, tamannalu nuannaarutigiinnassavarput. Tamanna
pitsaasumik angusaqarfiusarpoq. Tamatiguunngikkaluaq,
amerlanerpaatigulli angusaq ajortuusannigilaq..

Nalunngilarput tulluusimaarutigalugulu namminersornerunitsinni
ukiuni 22-inngortuni ingerlalluarsimagatta angusaqarluarlutalu.
Tamannali akornusiisuunngilaq kissaatigigatsigu allat peqatigalugit
suli nammineernerulernissarput. Tamatumanil eqqaasassa pingaarneq
tassaavoq Danmarki suleqatigilluaratsigu. Ineriartornermi
pisaria-qarpoq sutigut tamatigut ilinniarluarsimanikkut inuiaqatigiinni
sulias-sat tamaasa tigussagigut, uatsinnut avaatangiisitsinnullu
nuannaaru-taasumik. Tamatumanili eqqaamassavarput suli ulluinnarni
atortoris-saarutit pisariaqartut amerlasuut avataaniit pisaria-
qartittuassagatsigit. Tamatumanilu pisariaqarpoq suleqatigiinneq
ingerlalluareersoq nangissinnaassallugu. Isumaga malillugu nunatsinni
asasatsinni ineriartorneq ajunngitsoq
tunnjavissilluarneqareersimavoq.

Nunaqqatikka asasakka illoqarfinni nunaqarfinnilu

savaateqarfinni-luunniit avinngarusimasuni najugaqartusi, kikkunnut tamanut Station Nordimiit Nunatta Isuanut, ukiumut qaangiuttumut qutsavigeqqik-kumavassi. Ukiumi qaangiuttumi tamassi ataasiakkaarlusi sapinngi-sarsi tamaat sulisimavusi pisussaaffisilu paarilluarsimallugit ilissinnut allanullu nuannaarutaasumik; suliffissuarni, niuertarfinni, napparsim-mavinni, atuarfinni, nunatsinnimi suliffinni tamani. Qularinngilara suliffissinni qiimanerup takutitassi inuuneq tamatsinnut oqinneru-lersittaraa.

Ukiumut nutaamut maanna isernitsinni peqatigiilluta nuannaaruti-gisigu inuuffigigatsigu nuna eqqissisimaffiusoq, innuttaasut naqisima-neqaratik naalakkersueqataanerat - demokrati - imminullu ataqpeqatigiinneq inuunitsinni inooqatigiinnitsinnilu qitiullutik.

Ukiortaami pilluaritsi, Guutip tamatta pilluaqqulisigut.